

■ ■ ■ II.KÖTÖTT SZERKEZET (STROFIKUS): 15–230. SZ.

1. A magyar népzene ősrétege, régi stílus (A osztály): 15–23. sz. ■

15.

♩ = 110

1) —————

1. Kur - tá făr - kú fecs - ke,
Tar - ka

Bács - kă - ji mē - nyecs - ke,

2) —————

Hogy tud - tál te i - de - jĕn - ni,

3) —————

Ez i - de - gen fĕld - re?

1) 2) 3)

B: 2. vsz. C: 2. vsz. ossia

2. - Nem jĕttem ĕn gyălog,
Drăvă vize hozott.
Băbăm csălfă szĕmejjel
Idecsălogătott.

A: Janovics Jánosné Nagy Erzsébet (67)
B: Horváth Ágostonné Siplika Mária (59)
C: Nagyfejű Istvánné Balogh Erzsébet (79)
D, E: Péter Pálné Szurap Ilona (76, 80)

Kiss L. – Janovics J. – Sturcz J., 1960
Kiss L., 1943
Bodor A. – Németh I. – Silling I., 2000
Kiss L. – Sturcz J., 1969; Bodor A.
– Tripolsky G., 1972

■ ■ ■

Dallamtípus: MNT VII.: XXXIII. típus (410–413.)

Régi stílusú kvintváltó dallam. Ritmusban és dallamban igen határozott, pontozott ritmusú, tetrapodikus dallam. A legarchaikusabb dallamváltozatot végig nagyterccel Janovicsné énekelte. Egészen a legújabb időkig egyedül Bácskertesre jellemző, önálló dallamtípusként tartották számon, doroszlói változata nemrég került elő. A szakirodalom két, ehhez a típushoz közel álló szlovák változatról is tud.

16.

♩ = 116

The musical score consists of four staves of music in a single system, all in treble clef and B-flat major. The tempo is marked as ♩ = 116. The lyrics are written below the notes. The first staff has a fermata over the final note. The second staff has a downward arrow (↓) above the second measure. The third staff has a downward arrow (↓) above the fourth measure. The fourth staff ends with a double bar line.

Kur - ta far - kú fecs - ke,
 Bács - ka - ji me - nyecs - ke,
 Hogy mer - tél te i - de - jön - ni
 Az i - de - gen föld - re?

A, B, F: 2. – Nem jöttem én gyalog,
 Duna vize hozott.
 Az én rózsám de csalfa szeme
 Idecsalogatott.

C: 2. – Nem jöttem én gyalog,
 Dráva vize hozott.
 Kékínyeszémi barná legény
 Idecsalogatott.

G: 3. Édesanyám volt kend,
Mért nem tanítot' kend?
Gyēnge fānāk az āgā voltam,
Mért nem hajlítot' kend?

4. De mār most nem hajlok,
Mert katona vagyok.
Ferenc József októberbe
Bakānāk íratot'.

A: Dienes Pál (67)

B: Guzsvány Imréné Urbán Verona (71)

C: Makk Mihályné Horváth Erzsébet (60)

D: Makk Istvánné Istvándity Anna (56),

Guzsvány Gáspárné Buják Verona (71)

E: Brúnyai János zenekara (hegedű,
harmonika, tamburakontra, nagybőgő)

F: KPSME fúvószenekara

G: KPSME énekkara és fúvószenekara

Bodor A. – Csizmadia A. – Németh I., 2000

Bodor A. – Csizmadia A. – Németh I., 2000

Bodor A. – Tripolsky G., 1972

Bodor A. – Csizmadia A. – Németh I., 2000

Martin Gy. – Vásárhelyi L., 1969

Marásek G., 1989

Marásek G., 1989

Dallamtípus: MNT VII.: XXXIII. típus (410–413.)

Régebbi változataiban a terc nagysága változó, esetleg végig magasan intonált. A legújabbak már csak kis terccel hallhatók, domb alakú III. soruktól pedig egy népies műdal 8 + 6 tagolású záró sorával egyeznek meg. Rokon dallam a szlovákoknál található.

17.

♩ = 128

1. Kur - tá fár - kú fecs - ke,

Bács - ká - i mé - nyecs - ke,

1)

2)

Hogy mer - tél tē i - de - jön - ni

Áz i - de - gēn föld - re?

2., 5. vsz.

ossia

B: 6. vsz.

2. Nem jöttem én gyalog,
Duná vize hozott,
Áz én rózsám de csálfá szēme
Idecsálogátott.

3. Repüjj, madár, repüjj
Kászárnyán keresztül,
Eredj, szólj bē a bábāmnák,
Mága vān egyedül!

4. Ha kérdi, hol vágyok,
Ázt is megmondhatod,
Budapesti kászárnyába,
Én ott elhervádok.
5. Édesányám volt kend,
Mért nem tanított kend?
Gyēnge fānák az āgā voltám,
Mért nem hājlitott kend?
6. De mār most nem hājlok,
Mert kátonā vágyok.
Ferenc József októberbān
Bākānák íratott.

A: Fiatalok

Kiss L., 1943

B: Guzsvány Mihályné Jánosi Verona (65)

Bodor A. – Németh I. – Silling I., 2000

C: Guzsvány Mihályné Jánosi Verona (61),

Buják Anna (61)

Silling I., 1996

Dallamtípus: MNT VII.: XXXIII. típus (410–413.)

Régi stílusú kvintváltó dallam. Típusa csak Kupuszináról ismert. Ritmusban és dallamban igen határozott, pontozott ritmusú, tetrapodikus dallam. Régebbi változataiban a terc nagysága változó, esetleg végig magasan intonált. A legújabbak már csak kis terccel hallhatók, domb alakú III. soruktól pedig egy népies műdal 8 + 6 tagolású zárósorával egyeznek meg.

18.

$\text{♩} = 126$

1) _____ 2)

1. Kis - ker - tēm - ben á vi - jo - lá,

3)

Rā - jā - szo - kot' á ró - ká.

4) _____

Sā - ri ri - ci - dom, á si - tét - be!

1) 2) 3) 4)

2. Megállj, róká, kileslek,
Kurtá vásrá veretlek!
Sāri ricidom, a sitétbe!

3. Á cigányok úgy élnek,
Nem lopnák csak cserélnek.
Sāri ricidom, a sitétbe!

4. Cserélik az lovákát,
Isszák a jó borokát.
Sāri ricidom, a sitétbe!

A: Maros Pálné Szurap Ilona (51)

Kiss L., 1943

B, C: Péter Pálné Szurap Ilona (76, 80)

Kiss L. – Sturcz J., 1969; Bodor A. –

Bodor G., 1972

Dallamtípus: MNT VII.: XXXIV. típus (414–418.)

Régi stílusú, ritka, háromsoros refrénes dallam, az „Ihatnám én, de nincs mit” kezdetű dunántúli típus elváltozott formája. Nálunk csak Kupuszináról ismerjük. Refrénes, háromsoros szerkezete nyugat- és dél-európai hatást mutat.

Parlando ♩ = 192–196 19.

1. De sze - ret - nék so - ká él - ni,
 jó vó - nã

So - há még nem ö - re - gény - nyi,

År - pãt, bú - zãt so - kãt vet - ni,

1) *8va* _____ 2) _____

À - dót nã ké - ne fi - zet - ni!

1.a 1.b 2)

ossia ossia ossia

2. Istenfãjat ã szemãdnek,
 Elkãtãtãd ã pénzãdãt!
 Kit kãtãttã, kit mãgãttã,
 Kit ã szãp lãnyoknãk ãdãtã.

3. Èlet, ãlet, bãtyãrãlet,
 Mãvel tãrtãozok tãnãkãd?

Mãgãdom ãz ãdãs'ãgom,
 Hã mãghãlok, ãs sã bãnom.

4. Jãj, de korãn hãzãsãdãtãm,
 Jãj, de mãgãcsãlãdosãdãtãm!
 Most mãghãlt ã felesãgãm,
 Csãk hãsz gyãrãk mãrãdãt nãkãm.

5. Ketté a káromon jãtszik,
Hãrom a bẽlcsẽbe ãlszik,

Kilenc a fẽldẽn furulãl,
Tẽbbi a kocsmãbã kãrtyãz.

A, B: Pẽter Pãlnẽ Szurap Ilona (76, 80)

Kiss L. – Sturcz J., 1969; Bodor A. – Bodor G., 1972

Dallamtípus: Jãrdányi I. 8o.

Ręgi stílusú, pentaton kvintváltó dallam. Az egész magyar nyelverületen él, rokon népi párhuzamai is ismertek. Mégis a „legalföldibb” dallam. Nálunk, a Vajdaságban a „fõdallamok” egyike: jelenleg 80 változatát tartjuk számon. Fõleg pásztordalok, betyãrdalok, ivónóták, ritkãbban lakodalmások és egyéb tréfás szõvegek hordozója.

20.

Túl - só so - ron e - sik az e - só,
Jaj, de szé - pen

Ne menj ā - ra, rú - zsãm, lẽ - e - só,

Be - sár - zod a pi - ros ci - pel - lőd,

Meg - ver ér - te az é - des - szü - lőd!

1) 2) 3) 4)

C, D, E: ossia C, D: ossia A: 3. vsz. C: ossia

- A: 1. Kupuszinān mēgy āz arātās,
Bárnā Pistā āz első kāsās.
Julis néni a márökverő,
Cservēnkovics ā kévekötő.
2. Túlsó felin van ā mi hāzunk,
Túlsó soron van ā mi hāzunk,
Vān nekink két elādó lányunk.
Abbā vān szép elādó lānyunk
Esztendére lēs az elādó,
Ki mēgvēszi, ānnak lēs ā jó!
3. Kupuszinān esik ā dārā,
Túlsó soron esik ā dārā,
Nē mēnj ārā, Gubērā Vērā,
Nē mēnj ārā, Gubērā Vērā,
Elhārāpjā lābod ā kutya!
4. Tulsó soron esik āz essé,
Nē mēnj ārā, rózsām, elesé!
Nē mēnj ārā, kislāny, elesé!
Besārozod ā fehér szoknyād,
Megver érte āz édēsānyād.

C: *Kurjantás:*

A mēnyasszony szája tátva

A vőlegény gatyájára!

A: Péter Andrásné Molnár Mária (68)

B: Nagyfejű Istvánné Balogh Erzsébet (61)

C: KPSME zenekara

D: Guzsvány Mihályné Jánosi Verona (65)

E: Guzsvány Mihályné Jánosi Verona (61),

Buják Anna (61)

Csizmadia J., 1981

Silling I., 1982

Marásék G., 1988

Bodor A. – Németh I. – Silling I., 2000

Silling I., 1996

Dallamtípus: Járdányi I. 62., MNT VIII.: LI. típus (594–664.)

Egyenletesen elterjedt, régi stílusú, népszerű kvintváltó táncdallam, melynek a XIX. századból 12 feljegyzése maradt ránk. Több változata van, melyekben a sorok hossza is variálódik. Legtöbb adat a Dunántúlról van. A szlovákoknál 6 publikált változata ismert.

21.

♩ = 127

1. Hej, Du - ná - ról fúj a szél,

Sze - gény em - ber min - dig él,

Du - ná - ról fúj a szél.

Ha Du - ná - ról nem fúj - na,

I - jen hi - deg sem vol - na,

Du - ná - ról fúj a szél!

2. vsz.

2. Hej, Dunáról fúj a szél,
Feküdj mellém, majd nem ér,
Dunáról fúj a szél,
Nem fekszek én kend mellé,
Nem leszek én a kendé,
Dunáról fúj a szél!

– *Nem táncóták, csak mikó má nem tudjuk, mit szédjink össze.*

Guzsvány Mihályné Jánosi Verona (65)

Bodor A. – Németh I. – Silling I., 2000

Dallamtípus: Járdányi I. 61., MNT VIII.: LIII. típus (685–752.)

A XIX. században is igen népszerű, kvintváltó, hatsoros refrénes táncdallam. Népszerűségükről számos XIX. századi feljegyzés tanúskodik. Rokon népi változatuk is van, a muraközi horvátok is ismerik. Nálunk egyelőre mindössze hét változatáról tudunk, melyek tájjellege eléggé különböző. A dallam Bartók Tolna megyei feljegyzése óta a dunántúli terc- és szeptimingadozásnak iskolapéldája.

22.

♩ = 101

Zö - rög á ko - csi,
1)

Pát - tog á Ján - csi,

Tá - lán ér - tem jén - nek?
2)

Én é - dös - á - nyām,
3)

Sze - rel - mes dáj - kām,

De há - már el - visz - nek!
4)

A: ossia

B, C, E, F: ossia

A: ossia

B, C, E, F: ossia

D, F: 2. Kocsira ágyam,
Kocsira lādām,
Kocsira párnám,
Mellé a pārnām,

Mágam is felülök,
Jaj, édesányām,
Szerelmes dājkām,
De hāmár elvisznek!

B: – *Mikor a pārnāt viszik a nyoszolólólányok. Régén vót nagyon. Mikó én mēntem férbő.*

A: Janovics Andrásné Cselyuszka Klára (51)

Király E., 1964

B, C: Nagyfejú Istvánné Balogh Erzsébet (61, 79)

Silling I., 1982; Bodor A. –
Németh I. – Silling I., 2000

D: KPSME énekcsoportja és zenekara

Marásék G., 1988

E: Guzsvány Mihályné Jánosi Verona (61),

Buják Anna (61)

Silling I., 1996

F: Guzsvány Mihályné Jánosi Verona (65)

Bodor A. – Németh I. – Silling I., 2000

Dallamtípus: Járdányi I. 19., MNT VIII.: LIV. típus (753–911.)

Kodály a dallamot keleti örökségünk és a középkori európai versforma ötvözeteként példázza: ötfokú dallam, kvintváltó szerkezet a középkori tripertitus caudatusra emlékeztető versformában. „Már a himnusköltészet hozhatott hozzánk efféle formákat, mielőtt a francia eredetű Simeon-éneke s a hatsoros Balassi-strófa, mely a nép ajkára is eljutott, közkinccsé tette” (K–V, 21. lap). Az egész magyar nyelvterületen elterjedt, igen népszerű lakodalmas és táncdallamunk. Már 1852-től kezdve megjelenik a „csárdás” és más jellegű följegyzésekben. Szomszéd népi párhuzamai is ismertek, legtöbb a szlovák, de van lengyel és horvát is.

A menyasszonyi induló szövegén kívül vannak lakodalmi mulatásra utaló, sőt egyéb, nem lakodalmi vonatkozású szövegei is.

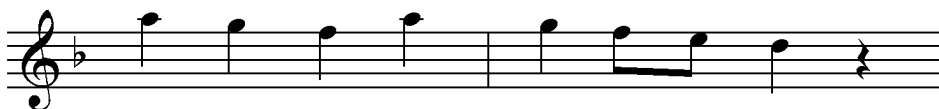

23.

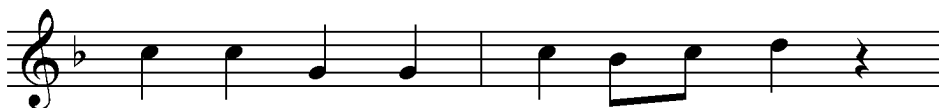
♩ = 135

1. Á - rok par - ton ká - csa - to - jás,

Ez a kis - lány de pánt - li - kás!

Il - lik ne - ki, mer' van ne - ki,

Sze - re - tő - je vet - te ne - ki!

2. Erre gyere, amerre én,
 Úgy tudod még, hol lakok én.
 Faggyúgyertyát égetek én,
 Barna legényt szeretek én.

Guzsvány Mihályné Jánosi Verona (65)

Bodor A. – Németh I. – Silling I., 2000

Dallamtípus: Járdányi I. 21., MNT VIII.: LXI. típus (1060–1081.)

Ötfokú kvintváltó táncdallam. Viszonylag kevés változatát gyűjtötték, de elég széles területen. Legtöbb adat a bácskai Duna mentéről és Bukovinából származik. A bácskai Duna mentén karikázó lánytánc.

